

להזרזת נתן

גליון פ"א (שנה ב') ♦ פרשת נשא ♦ חודש סיון שנת תשפ"ג

תורת נתן

פנינים מספרי "להורות נתן"

השירה בשמחה גורמת לעבודת ה' שתהא בשלימות

לְעַבְדָּהּ עֲבֹדֶת עֲבֹדָהּ (ה, מז).
פירש"י הוא השיר במצלתים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת.

ובערכין (יא). מנין לעיקר שירת ליום מה"ת, כתיב לעבוד עבודה איזוהי עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה. ר"ל דעיקר כל עבודת ה' שיעשנה בשמחה וכדכתיב (דברים כח, מז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבָדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה, ועיין רמב"ם הלכות לולב (פ"ח הט"ו) שהוא עיקר גדול בעבודת ה', והיא עבודה לעבודה אחרת, כי השירה בשמחה גורמת לעבודה שתהא בשלימות והיינו עבודה לעבודה אחרת.

ברכת כהנים דוקא בקול רם - דלא שייך בזה עין הרע

פֶּה תִּבְרְכוּ אֶת גְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם (ו, כג). בש"ס סוטה (לח), כה תברכו בקול רם, או אינו אלא בלחש, ת"ל אמור להם כאדם שאומר לחבירו. וצריך ביאור מאי סלקא אדעתין לומר שיברך בלחש.

וי"ל עפ"י מה דכתיב (משלי כז, יד) מִבְּרֶךְ הֵעָוָה קָבֹל גְּדוֹל בְּבִקְרֵי הַשְּׂפִימִים קָלְלָה תִּחְשָׁב לוֹ. ויש לפרש הטעם, כי ע"י שישמעו הבריות את הברכה יטילו בו עין רע והברכה תהפך לרועץ. ולפ"ז היה מן הראוי לכאורה לברך את ישראל בלחש כדי שלא יזיק עינא בישא.

אולם זה אינו, דדוקא ברכה הנתונה ע"י בני אדם היא

שיח נתן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי חיים ב"ר בצלאל זי"ע - [אחיו של הגה"ק המהר"ל מפראג] - בעמח"ס ספר החיים - ו' סיון

היה אחיו של הגה"ק מהר"ל מפראג זי"ע, ועוד שני אחים היו להם, רבי סיני ורבי מששון, וארבעתם היו מגדולי הדור ההוא. אביהם היה הגאון רבי בצלאל זי"ע שהתגורר בורמיזא, והיה חוסר מוגע דוד המלך עליו השלום. העיר ורמיזא היא עיר עתיקה מאד, והיו בה יהודים כבר מזמן חורבן בית המקדש. וראיתי מובא בספרים, הטעם שהעיר ורמיזא היתה תמיד רדופה בגזירות קשות רח"ל, כי אחרי חורבן בית ראשון השתקעו הרבה יהודים בורמיזא, ובשעה שעזרא הסופר עלה לארץ ישראל לבנות את הבית השני, קרא לתושבי ורמיזא שיעלו עמו לירושלים, והם לא הסכימו באומנם שוורמיזא מלאה בתורה כמו בירושלים ואין צריך לעלות לשם, וכיון שכן תבעה מהם ירושלים את עלבונה שלא באו אליה.

עיקר הרדיפות היו בימים אלו בימי הספירה המקודשים, שבהם ערכו הרשעים הצוררים ימ"ש פרעות בבתי היהודים בורמיזא ובשאר ערים באשכנז. בפרט בשבת קודש שלפני חג השבועות, שבה אירעו טביחות ורציחות המוניות, אלפים מאחינו בני ישראל נהרגו ונטבחו על קידוש השם באכזריות מרובה, ונקראת שבת זו בספרי הקדמונים "שווארצע שבת" [שבת שחורה].

וראיתי פעם כתב יד ישן של קונטרס פיוטים ותפילות שונות שנתקנו במיוחד לומר בשבת השחורה. והקדמונים תקנו פיוטים לשבתות שבין פסח ושבועות ובהם מקוננים על הפרעות שהיו באותם הימים, וכמו שכתב בסו"ת או"ח (סי' תצ"ג סק"ב). כבר ביארנו במקום אחר הטעם שדוקא בימי הספירה התרבו הגזירות והרדיפות נגד היהודים. ויתכן, דהנה ימים נשגבים אלו הם ימי הכנה דרבה ליום חג השבועות, שזכינו למעמד הנבחר בקבלת התורה חמדה גנוזה. איתא בשבת (פ"ט) מאי הו"י שני שיריה שנאה לעכו"ם עליו. ובפשוטות הכונה, שהקב"ה שונא את העכו"ם שלא קיבלו עליהם את התורה. וכפירוש רש"י שם ד"ה שנאה לעכו"ם, שלא קבלו בו את התורה. אמנם יתכן לפרש עוד, כי הגויים שונאים את ישראל בשביל התורה שקיבלו, כי הם מרגישים בתוככי לבם שבני ישראל הם העם הנבחר בהיות שקיבלו עליהם את התורה"ק. וכעין זה פירש בעין יעקב שם. ולזה כיון שימים אלו הם הכנה לקבלת התורה, מתעוררת גם שנאת הגויים עלינו ביתר שאת, ובפרט בשבת שקודם היו"ט הקדוש של חג מתן תורתנו שבה מתעורר השנאה במאד מאד.

בהקדמה לספר החיים כותב, שהיתה מגיפה בעיר ל"ע אין יוצא ואין בא, וניצל את הזמן ההוא לכתוב דברי אגדה, כי אגדה"ה אותיות דאג"ה, ובהיות שהיה לו דאגה מהמגיפה, הפך את הדאגה לאגדה, עכת"ל. ובוזה יש לפרש מה דאיתא במסכת סופרים (פ"ט) לשעבר כשהיתה הפרוטה מצויה בכיס היתה נפש אדם מתאוה לשמוע דבר הלכה, עכשיו שאין הפרוטה מצויה נפש האדם מתאוה לשמוע דבר אגדה. ובפשוטות הכונה, שבעת שהפרנסה מצויה אפשר ללמוד הלכה בהרחבת הדעת.

אמנם לדרכינו יש לפרש בדרך צחות, בזמן שהפרוטה מצויה ואין דאגת הפרנסה כרוכה עליו, הכל רצים אצל הלכה, ובזמן שאין הפרוטה מצויה, א"כ דאגת הפרנסה

המשך בעמוד הבא

שיכולה ליהפך ע"י עין רע, אבל ברכת כהנים המברכים כמצות השי"ת, והיא ברכת הקב"ה וכנאמר וְשִׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל גְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכְכֶם, בזה אין עין רע יכול להזיק, כי ברכת ה' אין שום בריה יכול לבטלה. וזה דקמ"ל קרא את גודל מעלת ברכת כהנים, שצריך לברכו דוקא בקול רם להראות שהיא ברכת שמים ואין שום דבר יכול לבטלה. וזה שנאמר כה תברכו, בקול רם, והטעם כי ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, ופירש"י ואני אברכם לישראל ואסכים עם כהנים, וכיון שהכהנים הם שלוחי דרחמנא, יכולים לברך בקול רם.

ברכת כהנים דוקא בלשון הקודש - שבלשון הקודש נכללות כל הברכות

פֶּה תִּבְרְכוּ (ו, כג). אחז"ל (סוטה לה) בלשון הקודש, ובירושלמי מגילה (פ"ד ה"א) ברכת כהנים נקראת ולא מתרגמות מ"ט כה תברכו לברכה ניתנה ולא לתרגום.

ויש לפרש, דברכת כהנים כלולים כל הברכות המושפעות מן השמים, וזוהי סגולת לשון הקודש אשר היא מיעוט המחזיק את המרובה, כדרך כל דבר שבקדושה שחיצוניותה מועטת ותוכנה מרובה, אבל בשאר לשונות אין נכללות אלא מה שנראה מבחוץ, וע"כ ברכת כהנים דוקא בלשון הקודש שבלשון הקודש נכללות כל הברכות, אבל אי אפשר לתרגמן לשאר לשונות, ואם יתורגם יהיו בה פירוש המלות הפשוט אבל לא התוכן של שאר ברכות.

יפה נדרשת

זכה שיהיה במשפחתו 25 כהנים - כמנין כ"ה תברכו

פֶּה תִּבְרְכוּ אֶת גְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּגו' (ו, כג).

הגה"ק רבי יצחק הכהן כ"ץ זי"ע, חיבר הגהות על הספר הקדמון "פענח רזא" על התורה שחיברו אחד מהראשונים, ורבי יצחק היה חתנו של הגה"ק המפורסם מהר"ל מפראג זי"ע, ונכדו של הגה"ק רבי עקיבא כהן נשיא זי"ע מאויבין ישן.

רבי עקיבא כהן היה עשיר גדול מאד, ועקב עושרו הרב לא יכלו הגויים דברו לשלום מרוב קנאתם בממונו, וכיון שפחד משנאת הגויים כי רבה עליו, נמלט לפראג עם כל משפחתו, ושם היה לאחד מגדולי עשירי העיר פראג. זכה רבי עקיבא וה' בירכו בכל מכל כל, והיו לו י"ב בנים וי"ג בנות, וי"ב בנות חיתן עם חתנים כהנים, ובת אחת חיתן עם חתן לוי שהיה זקינו של השל"ה הקדוש זי"ע, ויחידו מנתה המשפחה הרוממה כ"ה כהנים, שהרי י"ב בניו היו גם הם כהנים.

הפסיר פעם בדרך מליצה, שהוא זכה לקיים מקרא שכתוב (נשא ו, כג) כ"ה תברכו את בני ישראל. וזכה לתורה וגדולה במקום אחד. הרבה משפחות מפוראות בתפוצות ישראל מתייחסות עד היום למשפחת רבי עקיבא כהן.

רבי עקיבא ברוב עושרו נידב שלש פרוכות לשלשה בתי כנסיות מפורסמים בפראג, א) בית הכנסת אלטניי. ב) רבי פנחס שוהל. ג) בית הכנסת הישן. והתנה עם הגבאים לתלותם בשלשה רגלים בלילה [לא ידעתי טעם הדבר שדוקא בלילה ביקש לתלותם בביהמ"ד וכנראה הכונה שיתלו את הפרוכות כבר בליל יו"ט ולא רק ביום], והסיבה שצויה לתלותם בג' רגלים דוקא, בגלל שלשה מקרים שאירעו לו וניצל מהם בשלש רגלים.

כמו"כ נידב נברשת גדולה שתלתה בבית הכנסת בפראג, והיו בה נרות רבים כמנין בני משפחתו המורחבת. והחוות יאיר היה גם הוא מצאצאיו הרבים של רבי עקיבא כהן.

(מוצשב"ק מברכין סיון שנת תשנ"א)

כהן שצריך ליטול ידיו לברכת כהנים אם מותר לעבור לפני מי

שעומד בתפלת שמונה עשרה

ע"ד השאלה, בכהן שצריך לצאת מבית הכנסת ליטול ידיו לברכת כהנים, או כשנכנס לאחר שנטל ידיו, האם מותר לו לעבור לפני מי שעומד בתפלת שמונה עשרה.

א) הנה בס' דעת תורה (א"ח סי' ק"ב ס"ד) הביא משו"ת יד אליהו (סי' 11), אם מותר לעבור לפני המתפלל כדי להתפלל עם הציבור, וכתב דאף דעשה דרבנן דוחה לא תעשה דרבנן, מ"מ בשעה שעובר עדיין אינו מקיים את המצוה ואסור לו לעבור דלא הוי בעידנא, אך אם ישלים למנין מותר משום דהוי עשה דרבים עיין שם. הרי דלצורך עשה דרבים מותר לו לעבור לפני המתפלל. והנה ברכת כהנים הוי עשה דרבים, ולא מבעיא להשיטות המובאות בשערי תשובה (א"ח סי' קכ"ח סק"ג) שיש מצות עשה על ישראל להתברך מכהנים עיין שם, א"כ ודאי דהוי עשה דרבים וכמש"כ מג"א (סי' תמ"ו סק"ב) דיחיד שמוציא את הרבים בתקיעת שופר הוי עשה דרבים ודוחה לא תעשה אף שלא בעידנא עיין שם, אלא אף אם נימא דליכא מצוה בברכת כהנים אלא על הכהן, מ"מ כיון דהוא מקיים מצות עשה דאורייתא למען הרבים י"ל דדוחה איסור דרבנן אף שלא בעידנא ויש בזה להאריך. ועיין שו"ת להורות נתן (ח"ג סי' ג) בענין עשה דרבים, ושם (ח"ו סי' מ"ו).

ב) אלא שיש לדון ממש"כ במשנה ברורה (סי' קכ"ח סק"ב) דבאין לו מים יכול לסמוך על שיטת הרמב"ם דס"ל דיוצא הכהן בנטילת ידים שנטל בשחרית כל שלא הסיח דעתו ויודע שלא נגע במקום שאינו נקי עיין שם [ועיין לקמן תשובה סימן ח], וא"כ ככהא גונא מוטב שלא יעבור לפני המתפלל ויברך ברכת כהנים בלא נטילה. אלא ד"ל דכיון דנהגו ליטול ידים לפני ברכת כהנים א"כ לא רמיא עליה לשמור ידיו, ושוב נתייב בנטילה. אלא שאם הוא עומד באמצע התפלה דאז ודאי שנוהר שלא לנגוע במקום שאינו נקי, ואינו

חייב ליטול ידיו ויכול לברך בלא נטילה, ואז לא יעבור לפני המתפלל כיון שיכול לקיים המצוה בלא שיעבור על האיסור.

ג) וע"ד שהעיר בכמה ספיקות בהלכה זו, וכגון מי שממהר ללכת ללמוד בבית המדרש אם מותר לעבור לפני המתפלל, וכן בצריך לצאת לנקביו, וכן בשליח ציבור שצריך לפסוע אחורנית, וכן מי שנעמד בחלל הפתח של בית הכנסת אם מותר לעבור לפניו - עיין בס' אשל אברהם להגאון מבוטשטש ז"ל (א"ח סי' ק"ב) שכתב כמה קולות בדין זה, ומהם שאם יש לפניו שולחן או שטענדר שיש לצדד להקל, וכן כשעיני המתפלל סגורות דליכא חשש בלבול יש לצדד להקל ובדרבנן הבא להחמיר עליו הראיה, וכן כנגד הקטן המתפלל י"ל דמותר לעבור, וכן כשאומר תחנונים שאחר התפלה וכבר גמר הברכות, וכן כדי לשמוע אמן וקדיש יש להקל, וכן כדי שלא לעבור בכלל ששקצו עיניו שם. ובס' דעת תורה (א"ח סי' ק"ב ס"ד) כתב שאם עמד להתפלל במקום שרבים עוברים כגון באמצע בית הכנסת, דמי לקבר המזיק את הרבים דמותר לפנותו ואינו תופס מקומו, ועדיין צ"ע עיין שם.

ד) גם יש לדון מהא דאיתא בשו"ע יו"ד (סי' רכ"ד) דבית הכנסת יש לו דין של בית השותפין, ומבואר בחו"מ (סי' קס"א ס"ה) דבחצר השותפין כל אחד יכול לעכב את חבריו שלא יעשה בו דבר שאין דרך אנשי המקום לעשותם עיין שם, וא"כ לאו כל כמיניה של המתפלל לעמוד במקום שמפריע לאחרים, ומכל שכן כשמפריע לשליח ציבור לפסוע לאחוריו, דע"ז גורם לטירחא דציבורא. ועיין בס' ארחות חיים על השו"ע (א"ח סי' ק"ב אות ב') בשם ס' מאורי אור להמליץ על המקילים בזמן הזה שהרוב אינם מכוונים, והמכוונים ע"פ רוב עוצמים את עיניהם, ומדינא דגמרא סגי בעיניו למטה ולבו למעלה עיין שם. והנה מכל הני טעמא יש מקום להקל היכי דאיכא חשש הפסד ללימוד תורה, או ביטול תפלה בציבור ושמייעת קדיש ואמן, או הפסד פרנסה, או טירחא דציבורא העלולה להביא למחלוקת. והיה מקום לברר כל פרט, אולם בגלל אפיסת הפנאי אסתגר בזה, וישמע חכם ויוסף לקח.

(שו"ת להורות נתן - חלק יב סימן ז)

המשך "שיח נתן" מעמוד הקודם

מוטלת עליו, הכל רצים אצל אגדה, כי הם רוצים להפך את הדאגה לאגדה, ועל ידי שיעסקו העולם בדברי אגדה, יושפע להם שפע פרנסה טובה בהרחבה בלי דאגה. וספר החיים הוא ספר חשוב מאד בדברי אגדה שונים.

ידידו של רבינו הרמ"א

היה ידידו של הגה"ק רבי משה איסרליש ז"ע הרמ"א, שהם למדו בצוותא חדא אצל הגה"ק המפורסם הרבי ר' שכנא מלובלין ז"ע, שברבות הימים נעשה לחותנו של הרמ"א. רבי חיים ז"ע כתב השגות על ספרו של הרמ"א "תורת חטאת". בספרו מתלונן הגה"ק ז"ע בענין הטור והשו"ע שכתבו פסקי הלכות, שהרי כיון שישנם כבר פסקי הלכות ערוכים בטוב טעם ודעת, יפסיקו ללמוד גמרא רש"י ותוספות, כי כבר הכינו להם את הכל כשולחן הערוך לפניהם, והאיך יתכן שיעזבו האנשים את המקורות הנמצאים בתלמוד, עי"ש. ברם האמת יורה דרכו, שאף בלאו ונשו"ע כתובים ההלכות בקצרה, מכל מקום אם לא ילמדו הגמרא והראשונים במקדם, הרי יתכן להבין את ההלכות באשור, כי ללא המקורות והיסודות האיתנים של ההלכות הנמצאות בש"ס, יוכלו לטעות בנקל בהלכות, כשאינם יודעים את טעמי ההלכות ונימוקם. [ראה בערכו של הגה"ק רבי שכנא מלובלין ז"ע - א' כסלו, מה שכתבנו בענין זה בארוכה].

ובהיותנו בזה אזכיר מה שהביא בשו"ת הרמ"א (סי' כ"ה) מרבי ישראל ז"ל בנו של הגה"ק הרבי ר' שכנא מלובלין ז"ע, שכותב על אביו "העמדי תלמידים הרבה מסוף העולם ועד סופו, וזימנין סגיאין ביקשתי הימנו שיעשה פוסק". דהנה בימים ההם עדיין לא היה שו"ע, והיה רק ארבעה טורים וראשונים, ובכדי שידעו לפסוק הלכה למעשה כראוי ונכונן, היו מוכרחים להיות תלמידי חכמים מופלגים, כדי שידעו להכריע בין שיטות הראשונים, והיות שלא כל אחד זוכה להגיע למדרגה כזו, לכן ביקש ממנו בנו שיעשה פסקי הלכות. ברם הרבי ר' שכנא ז"ע לא הסכים לעשות פסקי הלכות, וטעמו ונימוקו עמו, שאם יעשו וכתבו לכתוב הלכות למעשה, הרי יפסיקו להתייגע בדברי תורה וללמוד הש"ס ונושאי כליו, ובכל פעם שיתעורר להם שאלה מסויימת, יפתחו את הפוסקים ויעשו כמו שנכתב שם, מבלי להתייגע ולהבין עומק הענין לשורשה כדת וכדין. אמנם כפי שאמרנו מקדם, שאף שיכתבו את ההלכות בקצרה, מכל מקום בלי ללמוד גמרא וראשונים לא יבינו ההלכות, ולכן אין לחשוש שמא יעזבו את לימוד הגמרא ח"ו. ודבר חידוש ראינו, שאף שהרבי ר' שכנא ז"ע עצמו לא אבה לפסוק הלכות, הרי שכיוונו מן השמים שמשפחתו הרוממה יצא פוסק, הלא הוא חתנו רבינו הרמ"א ז"ע שפרש מפה על השו"ע בהגותיו המפורסמים.

נישואין ביווג שני לבת האופה

מספרים שהגר"ח ז"ע התגורר בקראקא מקום מגורי הרמ"א, ול"ע נפטרה עליו אשתו הרבנית, וכמובן שכולם הציעו בעבורו שידוכים מגדולי הדור, כראוי וכיאות לאדם גדול כמותו, אבל הגר"ח דחה את כולם, ובין המציעים היה גם ידידו הרמ"א. והנה בקראקא היה המנהג, שכאשר היה הרמ"א נוסע מהעיר, היה רבי חיים מומלא מקומו.

באחד הימים נסע הרמ"א מקראקא, ובאותה שעה החליט הגר"ח שהגיע הזמן והעת לישא אשה ולעשות שידוך כרצונו הטוב, והרמ"א לא יוכל לעכב עליו. וקרא הגר"ח לשדכן ואמר לו שימציא לו שידוך באחד הכפרים הסמוכים לקראקא, ואף אם יהיה המוחותן בעל מלאכה ויהודי פשוט, ותנאי אחד הוא מתנה עמו בתחילה, שאיש לא ידע מיהו חותנו, וגם שיכינו בעבורו חדר ספרים שיוכל לשבת וללמוד שם כל היום. ובכן השדכן מצא בכפר הסמוך יהודי פשוט שהיה אופה לחמים במקצועו, ששמח מאד על המציאה שנפלה בחלקו, והאופה ביקש ממנו רשימה מפורטת מספרים שהוא מבקש שיכניסו לחדרו. כעבור כמה

ימים, עזב הגר"ח את העיר קראקא באמרו שהוא מבקש ללכת לאחיו המהר"ל, ולא עזרו כל תחנוני אנשי העיר שלא יטוש אותם, ובליט ברירה ליוו אותו כולם בכבוד גדול. בהגיעו לכפר ההוא אספו מנין אנשים, וערכו חופה וקידושין כדון, והוא נשאר בכפר ההוא.

ג' שאלות ששאלו רבינו הרמ"א

כעבור מספר חדשים נפלה מגיפה גדולה בקראקא, וכנהוג בימים ההם מיד ערכו בדק הבית, לדעת בשל מי היתה הרעה הזאת. באחד הימים באו אנשים וסיפרו, שבכפר הסמוך לקראקא ישנו אופה אחד שמחזיק בביתו חתן שמסתגר בחדר, ויתכן שהוא החוטא שגרם למגיפה שתבוא לעיר. כשמוע הרמ"א את דבריהם, ציוה להביא מיד את החתן ההוא שמסתגר בחדר כל היום, ובהכנס הגר"ח לחדרו של הרמ"א חי"ך, ואמר לו הרמ"א שברצוני לשאול אותך שלש שאלות, א) מה אתה עושה בכפר ההוא. ב) מה החטא שמצאו אותך דוקא אשם במגיפה. ג) מדוע חייבת בעת שנכנסת לחדרי. השיב הגר"ח להרמ"א, שהוא נמצא בכפר ההוא אצל האופה הזה, כי נהיה חתנו כשנשא את בתו לו לאשה, בעת שהרמ"א שהה בריחוק מקום מקראקא. ומה ששאל הרמ"א מהו החטא שחשדו בו, השיב הגר"ח שאין בו שום חטא, רק היות שהוא יושב בחדר ההוא סגור ומסוגר ומתעלה מיום ליום במדריגות נשגבות, נכנס בו קצת גבהות הלב, וביקש מהשי"ת שישלח לו נסיון שיבוא לידי שפלות קצת, כדי להוציא ממנו הגאווה, והגם שלא התכוין עד כדי כך שיעטור לחזור לקראקא בעבור זה, אך זה כבר עניני שמים ואין לו עסק בנסתרות. ומה ששאלו מדוע הוא מחיך, השיב שזה משום שהוא רואה את המשמשים עומדים מוכנים עם מקלותיהם בידיהם להכותו בדבר המגיפה, והוא מקוה שהרמ"א יבין שהדברים אינם נכונים כלל. הרמ"א פטר אותו לשלום, ולבסוף מצאו סיבה אחרת להתפשטות המגיפה, והגר"ח חזר לבית האופה.

מצאו לומד עם אליהו הנביא זכור לטוב

אחר הדברים האלה, באחד הימים התעורר אצל הרמ"א חשד, אולי כל הדברים שסיפר הגר"ח לפניו, שהוא עוסק בתורה כל היום בחדר סגור, אינו נכון ואמר זאת רק כדי להוריד החשד מעל ראשו. החליט הרמ"א לנסוע לכפר ההוא באישון לילה, ולראות אם יש דברים בגו. בלילה נסע הרמ"א עם השמש, ובהגיעם לביתו של האופה ראו את החדר ההוא, ושמעו שני קולות לומדים, והרמ"א הכיר מיד את קולו של הגר"ח, אבל את הקול השני לא הכיר. ובהכנס הרמ"א לתוך החדר פנימה, ראה את הגר"ח יושב לבדו סמוך לשולחן, ושאל אותו הרי שמעתי מקדם שני קולות, ולהיכן הלך בעל הקול השני, הרי לא ראיתו יוצא מהחדר, והשיב לו הגר"ח, שהקול השני היה אליהו הנביא זכור לטוב שהוא לומד עמו בכל לילה, ושאלתי אותו מדוע הוא בא דוקא אלי ללמוד עמדי, ואמר לי שהוא אוהב ללכת רק לאלו שהם מתנהגים בענוה גדולה, ולא לאחרים שעוסקים בתורה ומתגאים בלבבם.

והנה רבי חיים ז"ע נשאר ללמוד בכפר ההוא בצל חותנו, עד שברבות הימים נקרא לשמש ברבנות בעיר ורומיזא, ומשם התפרסם שמו בכל הארצות, ונתעלו לאחד מגדולי הדור בימים ההם. בספרו ישנה הסכמה מהגה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ז"ע בעמח"ס אוהב ישראל, שכותב עליו שכל דבריו נאמר ברוח הקודש. וראיתי שלאחרונה נתברר שגם רבינו החתם סופר ז"ע היה מצאצאי של רבינו חיים ז"ע.

(מוצשב"ק מברכין סיון שנת תשנ"ד)